

оперативна зміна планування в процесі уточнення поставлених виховних задач.

Прогнозування – одна з форм конкретизації наукового передбачення в соціальній сфері, що перебуває у взаємозв'язку з плануванням і управлінням. Необхідність у прогнозуванні перспектив управління виховним процесом у ВНЗ обумовлена динамічністю самого життя і вдосконаленням педагогічних умов ВНЗ. Прогноз потрібен не стільки для довгострокових планів, скільки для отримання інформації з розробки поточних планів.

Прогнозування припускає бачення результатів управління виховним процесом, які можуть бути сформовані за певний проміжок часу: розвиток колективу студентів; система суб'єкт-суб'єктних відносин, розвиток особистості майбутнього фахівця, його якостей; результати застосування тих або інших методів і засобів виховання та ін.

Таким чином, реалізація всіх функцій у процесі управління виховним процесом сприятиме підвищенню ефективності його здійснення.

Висновки. Отже, у статті проаналізовано підходи до здійснення, процесу управління виховним процесом у вищому навчальному закладі. Визначені функції управління виховним процесом у ВНЗ. Аналіз досліджуваних джерел дозволив зробити висновок, що сьогодні на порядок денний виходять питання гуманітаризації вищої інженерно-педагогічної освіти, тісно пов'язані з процесом формування майбутнього фахівця, що вимагає корегування змісту й ідеології виховної роботи, а також вдосконалення управління виховним процесом у вузі.

Перспективи подальших досліджень. Таким чином, актуальність проблеми, недостатня її розробленість вимагає проведення подальших досліджень із метою підвищення ефективності здійснення виховного процесу в умовах інженерно-педагогічного вищого навчального закладу.

Список використаних джерел

1. Методические материалы по комплексной критериальной оценке воспитательной деятельности образовательного учреждения; под общ. ред. И. Зимней. – М.: Изд. Дом. "Новый ученик", 2003.
2. Найн А. Гуманизация непрерывного профессионального образования: вариант, концепция, модели: учеб. пособие / А. Найн, Л. Кустов. – Челябинск: ЧГИФК, 1994.
3. Козаков В. А. Освіта, виховання та контроль навчання у вищій школі і контроль навчання у забезпеченні якості освіти. Матеріали науково-методичної конференції / В. А. Козаков. – К.: КНЕУ, 1997. – С. 17–32.
4. Современные проблемы гражданского образования и воспитания учащейся молодежи: монография. – М.: РИЦ "Альфа", 2000.

References

1. Metodichni materialy po kompleksniy kryterial'niy otsintsi vykhovnoyi diyal'nosti navchal'nogo zakladu; pid obshch. red. I. Zymney. – M.: Yzd. Dom. "Novyyu uchebnyk". 2003.
2. Nayn A. Hummanizatsiya nepervynnoho profesiynoho osvity: variant, kontseptsiya, modeli: ucheb. posobyie / A. Nayn, L. Kustov. Chelyabinsk: CHNYFK, 1994.
3. Kozakov V. A. Osvita, vykhovannya ta kontrol' navchannya u vyshchiiy shkoli ta Kontrol' navchannya v zabezpechnni yakosti osvity. Materialy naukovy-metodychnoyi konferentsiyi / V. A. Kozakov. – K.: KNEU, 1997. – S. 17–32.
4. Sovremennye problemy grazhdanskogo obrazovannya u vospityannya uchashchykhysya molodezhy: monoghrf. – M.: RYTS "Alfa", 2000.

Надійшла до редколегії 09.01.18

Kh. Bakhtiyarova, PhD, Associate Professor
National Transport University, Kyiv, Ukraine

ORGANIZATION AND EDUCATIONAL TRAINING OF FUTURE ENGINEERS-PEDAGOGUES IN THE HIGHER PROFESSIONAL AND TECHNICAL SCHOOL (VISUAL EDUCATIONAL MANAGEMENT)

The article deals with implementing measures for educational training for future engineers-pedagogues at higher vocational colleges (as perceived by educational management).

The article addresses essential issues of the vocational training pedagogical control theory as applied at higher educational colleges; the bottom line implies that to educate means to control other people's training modern student shall become real subject of his educational and bringing-up activity, while educator's task consist of ensuring proper conditions thereto; actually, the educator becomes a hosting person, a manager of training and bringing-up process; additionally the levels and sublevels of vocational training control at higher engineering pedagogics establishment are laid down.

Keywords: educational and bringing-up process, engineering college, future expert, engineer&pedagogits, bringing-up, bringing-up control, implementation of control functions

УДК 371.134: 3.16.2.00176 <https://doi.org/10.17721/2415-3699.2018.7.02>

О. Деркач, асп.
Київський національний університет імені Тараса Шевченка, Київ

УМОВИ ВНУТРІШНЬОЇ СИСТЕМИ ЗАБЕЗПЕЧЕННЯ ЯКОСТІ ОСВІТИ У ВИЩИХ ЗАКЛАДАХ ОСВІТИ ПОЛЬЩІ

Розглянуто окремі умови для функціонування внутрішньої системи забезпечення якості освіти та їхній зв'язок із польськими університетами. Зазначено вимоги та стандарти щодо забезпечення якості вищої освіти, виокремлено компоненти, із яких повинна складатися внутрішня система забезпечення якості в закладах вищої освіти. Увагу автора зосереджено на міжнародних стандартах і керівних принципах щодо елементів системи забезпечення якості, пов'язаних із Болонським процесом та окремими законодавчими норм, що діють у Польщі.

Ключові слова: вища освіта, внутрішня система, забезпечення якості освіти, європейські стандарти, заклади вищої освіти, Болонський процес.

Вступ. Підвищення якості вищої освіти та підготовки кадрів є ключовою темою дискусій щодо політики в галузі освіти на національному та європейському рівнях. На європейському рівні широка потреба полягає в реалізації політики та впровадження систем, спрямованих на забезпечення та підвищення якості вищої освіти.

З моменту прийняття у 2000 році Лісабонської стратегії, забезпечення якості вищої освіти є одним з найбільш важливих питань, що стосуються освіти в Європі. У цьому документі найважливішою метою, до якої прямує

Європейський Союз, була побудова до 2010 року найбільш конкурентоспроможної економіки, заснованої на знаннях. Одним з ключових чинників, що ведуть до її реалізації, є поліпшення системи вищої освіти.

У сфері вищої освіти діяльність, яка спрямована на підтримку або підвищення якості наданих послуг, називається гарантією якості. Даний термін включає в себе процеси оцінки, акредитації або перевірок, проведених незалежними агентствами, які працюють в середовищі вищої освіти (через кінцевий контроль якості), а також

процеси самооцінки, оцінки студентів і моніторинг, що проводяться в університеті і його підрозділах (внутрішні гарантії якості).

Одним із базових принципів системи внутрішнього забезпечення якості вищої освіти є автономія закладів вищої освіти. Відповідно до цього принципу кожний заклад вищої освіти розробляє власну систему забезпечення якості, базуючись на власних потребах і цілях. При цьому аудит, що здійснюється, фокусується на процедурах, які конкретний університет використовує для підтримки та розвитку якості своєї діяльності.

Аналіз робіт з даної проблематики свідчить про загальну зацікавленість авторів тим, як адаптувати специфіку освітньої системи Польщі до вимог та принципів Болонського процесу, а також внутрішнім забезпеченням якості вищої освіти в ЗВО Польщі, але це питання залишається не розкритим і потребує детального розгляду.

Метою статті є аналіз внутрішньої системи забезпечення якості освіти в польських ЗВО.

Завдання статті:

1. Здійснити теоретичний аналіз джерельної та нормативно-правової бази із зазначеної теми публікації.

2. Охарактеризувати умови внутрішньої системи забезпечення якості вищої освіти в Польщі.

Аналіз останніх досліджень та публікацій. Вітчизняні фахівці різних галузей науки досліджували раніше і продовжують досліджувати нині польський досвід впровадження стандартів вищої освіти в освітній процес закладів вищої освіти. Зокрема це В. Майборода, С. Касьянова, Ю. Федорик, А. Харченко, А. Василюк, К. Корсак та інші. Варто зазначити, що детального розгляду системи внутрішнього забезпечення якості вищої освіти вітчизняними вченими не проводилося. Власний досвід реформування освіти у вищій школі ретельно дослідили і самі польські науковці. Так, заслуговують на увагу публікації А. Buchner-Jeziorska, E. Chmielecka, T. Wawak, H. Kells, A. Książkowski, K. Lisiecka та інших.

Т. Вавак зазначає, що якість освіти є наслідком синергії діяльності, в першу чергу, двох груп суб'єктів – учнів середньої школи та студентів. Детермінанти якості освіти включають зі сторони університету: науково-педагогічний колектив, навчальні програми та навчальні плани, організація навчання, управління закладом, університетське обладнання; зі сторони студентського колективу – рівень освіти, визначення індивідуальних здібностей та талантів, сімейних обставин і економічного дослідження, стану здоров'я [6, S.330].

Е. Хмілецька вказує на те, що можна визначити вимоги та укласти стандарти до компонентів, з яких повинна складатися внутрішня система забезпечення якості. Найбільш часто згадувані елементи системи внутрішнього забезпечення включають: огляд викладацького складу, навчальних програм, студентських думок та побажань; оцінку допоміжних одиниць; дослідження думок роботодавців та випускників [4].

Аналіз літератури показав, що немає єдиного стандарту системи забезпечення якості вищої освіти, яка є загальноприйнятною у польських ЗВО. Однак, можна виокремити характеристики цієї системи: орієнтованість на університет; мати циклічний характер та охоплювати основні аспекти функціонування університету; мати достатньо коштів [5].

Виклад основного матеріалу. Метою внутрішньої системи забезпечення якості вищої освіти є досягнення її високого рівня [7]. Якість вищої освіти – це багатовимірна концепція. Вона може бути описана як результат переговорів між усіма учасниками освітнього процесу щодо здійснення очікувань. Система вищої освіти повинна намага-

тися досягти цих очікувань якомога швидше, чітко визначивши цілі освіти на вищому рівні. Для реалізації цього підходу учасники освітнього процесу можуть долучати студентів, науковців, роботодавців і т.п.

К. Корсак зазначає, що діяльність, яка здійснюється у рамках внутрішньої системи забезпечення якості, повинна привести до поліпшення якості освітнього процесу, тому вона має стосуватися вище зазначених факторів, що впливають на якість. Допомогти в цьому складному процесі зможе розроблення і затвердження закладами вищої освіти своїх освітніх програм, але ці програми мають відповідати Європейським стандартам [2, с. 4].

Стандарти і рекомендації щодо забезпечення якості в Європейському просторі вищої освіти" (ESG) були прийняті у 2005 році міністрами, які відповідають за вищу освіту, на пропозицію, підготовлену Європейською асоціацією забезпечення якості вищої освіти (ENQA) спільно з Європейським союзом студентів (ESU)¹, Європейською асоціацією закладів вищої освіти (EURASHE) та Європейською асоціацією університетів (EUA).

З 2005 року було досягнуто значного прогресу у забезпеченні якості вищої освіти та за іншими напрямками дій Болонського процесу, такими як рамки кваліфікації, визнання кваліфікацій і сприяння використанню результатів навчання, які впливають на зміну парадигми у напрямі студентоцентрованого навчання і викладання.

Внутрішня система забезпечення якості, яка працює в польських університетах, перш за все, є результатом польської участі в Болонському процесі. Опубліковані в 2005 році європейські стандарти та керівні принципи забезпечення якості вищої освіти є стратегічним документом у цій галузі. Умови побудови внутрішньої системи забезпечення якості також включають правові норми даної країни та документи, розроблені на рівні університету або його організаційних підрозділів.

Враховуючи ці змінні обставини у 2012 році Комюніке міністрів закликала Групу Е4 (ENQA, ESU, EUA, EURASHE) спільно з Міжнародною освітою (EI), Конфедерацією європейського бізнесу "БІЗНЕСЄВРОПА" та Європейським реєстром забезпечення якості вищої освіти (EQAR) підготувати початкову пропозицію для оновлених ESG, щоб зробити їх більш зрозумілими, прикладними та корисними.

Оновлення передбачило низку консультацій, у яких взяла участь як ключові організації стейкхолдерів, так і міністерства. Координаційна група (SG) ретельно проаналізувала і дуже серйозно поставилася до великого масиву коментарів, пропозицій і рекомендацій. Вони відображені у підсумковій версії ESG. Крім того, пропозиція також відображає консенсус між усіма залученими організаціями щодо шляхів сприяння забезпеченню якості у Європейському просторі вищої освіти як така, що забезпечує міцну основу для її успішної імплементації [13].

Відповідно до Європейських норм важливим елементом внутрішнього забезпечення якості вищої освіти є студентоцентроване навчання. Студентоцентроване навчання і викладання відіграють важливу роль у стимулюванні мотивації студентів, їх самоаналізі та залученні до освітнього процесу. Це означає ретельне обговорення процесів розроблення та реалізації освітніх програм і оцінювання результатів навчання.

Забезпечення умов і підтримки, необхідних для досягнення студентами прогресу у своїй академічній кар'єрі, відповідає інтересам кожного студента, закладів і систем. Необхідно мати доцільні процедури зарахування, визнання кваліфікацій та завершення освіти, особливо коли студенти є мобільними як у межах, так і між системами вищої освіти.

Важливо, щоб політики доступу, процеси та критерії зарахування втілювалися послідовно та прозоро.

Заклади повинні запровадити процеси та інструменти для збору і моніторингу інформації щодо прогресу студентів і вжити відповідних дій на основі цієї інформації.

Чесне визнання кваліфікацій вищої освіти, періодів навчання та попереднього навчання, включаючи визнання неформального та інформального навчання, є важливими складовими забезпечення прогресу студентів у навчанні, сприяння їх мобільності. Належні процедури визнання спираються на відповідність інституційної практики визнання кваліфікацій принципам Лісабонської конвенції. агентствами забезпечення якості з метою визнання в усій країні.

Випуск студентів є кульмінацією періоду навчання. Студентам потрібно отримати документи, що роз'яснюють отримані кваліфікації, включаючи досягнуті результати навчання, а також контекст, рівень, зміст і статус програми, яку успішно завершили.

Роль викладача є вирішальною у створенні високоякісного досвіду студентів та уможливленні набуття знань, компетентностей і навичок. Контингент студентів, який стає все різноманітнішим і зорієнтованим на результатах навчання вимагає студентоцентрованого навчання і викладання, а отже, роль викладача також змінюється.

З 1999 року в Європі реалізується Болонський процес, який, як зазначає A. Buchner-Jeziorska, "є спробою перебудови системи вищої освіти в Європі, так щоб вона стала широко розповсюдженою і заслуговувала довіри, але залишалася різноманітною, або навіть змогла б похвалитися своєю різноманітністю" [3, S. 7]. Однією з вимог, поданих державам, що беруть участь у Болонському процесі, є співпраця у сфері забезпечення якості вищої освіти. Документом стратегічного характеру в цій галузі є звіт 2005 року (також відомий як Bergen Report) під назвою "Стандарти і рекомендації щодо якості надання освіти в Європейському просторі вищої освіти". Даний документ містить умови щодо внутрішнього забезпечення якості у закладах вищої освіти включаючи в себе сім груп стандартів:

1. ЗВО повинен мати політики та процедури у сфері якості пропонованих послуг та реалізувати стратегію постійного підвищення якості. Ці документи повинні мати офіційний статус та бути загальнодоступними.

2. У закладах вищої освіти повинні існувати механізми періодичного затвердження, моніторингу впроваджених освітніх програм та їх наслідків.

3. Оцінка студентів повинна здійснюватися на підставі прийнятих критеріїв.

4. Університет повинен застосовувати методи, які гарантують, що викладацький склад має відповідні повноваження.

5. Університет повинен мати достатні ресурси для підтримки навчання студентів.

6. Університет повинен мати інформаційні системи для збору та передачі інформації про ефективне управління запропонованими навчальними програмами та іншими заходами.

7. Університет повинен публікувати інформацію про пропоновані навчальні програми та їхні наслідки [8].

Реалізація європейських стандартів внутрішнього забезпечення якості вищої освіти має сприяти підвищенню рівня освіти, що пропонується студентам, та розвитку культури забезпечення якості наданих освітніх послуг.

Документи, що мають принципове значення для розробки та впровадження внутрішніх систем забезпечення якості в польських університетах, включають:

• Закон Польщі від 27 липня 2005 року "Про вищу освіту", що містить інформацію про Польську акредитаційну комісію (ПАК);

• розпорядження міністра науки та вищої освіти;

• статут та резолюції польської акредитаційної комісії;

• внутрішні університетські документи (статут, постанови, розпорядження).

Згідно із Законом про вищу освіту Польська комісія з акредитації є закладом, що здійснює підвищення якості освіти. Вона займається оцінкою якості освіти в галузі навчання (оцінка програми), а також оцінює діяльність університетських організаційних підрозділів (інституційна оцінка). Погляди та висновки ПАК є основою для прийняття рішень міністра науки і вищої освіти в галузі, зокрема, створення університету або надання права на проведення навчання [9].

Положення від 29 вересня 2011 р. містить елементи програмної та інституційної оцінки одиниць університету. Серед них – вимоги до внутрішньої системи забезпечення якості. Рейтингова програма охоплює функціональні можливості системи в області аналізу результатів навчання і поліпшення навчальних програм, а також інституційні – в розробці системи і її вплив на підвищення якості вищої освіти [10].

У свою чергу, міністр науки і вищої освіти Польщі від 23 серпня 2012 зазначив, що система внутрішнього контролю якості вищої освіти, повинна застосовуватися до всіх аспектів і етапів навчального процесу, в тому числі, особливо брати до уваги форми перевірки результатів навчання в галузі вивчення і оцінки з боку студентів, а також висновки моніторингу кар'єри випускників [11].

Аналізуючи документи Польської акредитаційної комісії стосовно критеріїв оцінки програм та інституцій можна знайти специфічні вимоги до внутрішньої системи забезпечення якості вищої освіти, а саме:

• розробка прозорої структури для управління галуззю навчання;

• проведення систематичної оцінки наслідків освіти;

• участь працівників, студентів та інших зовнішніх зацікавлених сторін у процесах забезпечення якості, формування культури якості та прийняття рішень щодо якості вищої освіти;

• функціонування внутрішніх процедур забезпечення якості, що дозволяють перевіряти та оцінювати ефективність всіх елементів, що впливають на якість освіти [12].

Остаточні документи системи забезпечення якості в університеті визначаються внутрішніми документами університету. Резолюції та розпорядження містять інформацію про мету системи, її об'єкти, процедури забезпечення якості, результати навчання.

Варто зазначити, що зовнішнє забезпечення якості у його різноманітних формах може підтверджувати ефективність внутрішнього забезпечення якості закладу, діяти як каталізатор для вдосконалення і передбачати нові перспективи закладу.

Висновки.

Підводячи підсумки представленого теоретично аналізу слід зазначити, що всі дії стосовно європейських стандартів у галузі вищої освіти здійснюються у рамках системи внутрішнього контролю якості вищої освіти, що працює в межах законодавства Польщі.

Здійснивши теоретичний аналіз умов внутрішньої системи забезпечення якості вищої освіти в Польщі ми дізналися, що документом, який визначає ці умови, є звіт 2005 року (також відомий як Bergen Report) під назвою "Стандарти і рекомендації щодо якості надання освіти в Європейському просторі вищої освіти". У ньому представлені такі умови щодо внутрішнього забезпечення якості

вищої освіти у закладах вищої освіти: заклад вищої освіти повинен виробити політику та процедури у сфері якості пропонованих послуг і реалізувати стратегію постійного підвищення якості; у закладах вищої освіти мають існувати механізми періодичного затвердження, моніторингу впроваджених освітніх програм та їх наслідків; оцінка студентів повинна здійснюватися на підставі прийнятих критеріїв; університет має застосовувати методи, які гарантують відповідні повноваження викладацького складу; університет має володіти достатніми ресурсами для підтримки навчання студентів; університет повинен мати інформаційні системи для збору та передачі інформації про ефективне управління запропонованими навчальними програмами і т.п.; університет повинен публікувати інформацію про пропоновані навчальні програми та їхні наслідки.

Теоретичний аналіз джерельної бази із зазначеної теми публікації показав, що дана проблематика користується увагою багатьох польських учених. В Україні питаннями внутрішньої системи забезпечення якості вищої освіти дослідники займалися лише частково, що спонукає нас до заглиблення цієї проблеми та до висвітлення результатів пошуку в наступних працях.

Необхідно зазначити, що результати даної статті можуть бути використані для порівняння польської та української системи забезпечення якості вищої освіти, а також можуть бути впроваджені у вітчизняну практику процедури забезпечення якості освіти.

Список використаних джерел

1. Майборода В. Розвиток університетської науки в Польщі: історичний аспект / В. Майборода // Проблеми освіти : наук. зб. : у 4 ч. – К. : Ін-т інновац. технологій і змісту освіти МОН України, 2010. – Вип. 63, ч. 1. – С. 214–217.
2. Корсак К. Реформи освіти у Польщі та Україні: уроки і перспективи / К. Корсак // Освіта і виховання в Польщі і Україні (XIX–XX ст.). : Матеріали міжнар. наук.-практ. конф. – Ніжин : НДПУ, 1998. – С. 3–6.
3. Buchner-Jeziorska A. Polska wobec wyzwań strategii lisbońskiej, (w:) / Buchner-Jeziorska A., Dziedziczak-Foltyń A. (red.), Proces Boloński. Ideologia i praktyka edukacyjna, Wydawnictwo Uniwersytetu Łódzkiego. – Łódź, 2010. – S. 220.
4. Chmielecka E. Założenia wewnętrznych systemów zapewniania jakości kształcenia, (w:) Woźnicki J. (red.), Model zarządzania publiczną instytucją akademicką, Instytut Spraw Publicznych. – Warszawa, 2009. – S. 102.
5. Kells H.R. Procesy samooceny. Przewodnik do samooceny w szkolnictwie wyższym, Wydawnictwo Uniwersytetu Marii Curie-Skłodowskiej. – Lublin, 2000. – S. 55–65.
6. Wawak T. Jakość zarządzania w uczelniach w ocenie dziekanów, kanclerzy i kwestorów – wyniki badań, [w:] "Wyzwania jakości zarządzania w szkołach wyższych", praca zbiorowa pod red. naukowa T. Wawaka, Wydawnictwo Uniwersytetu Jagiellońskiego. – Kraków, 2011. – S. 319–355.
7. Rozporządzenie Ministra Nauki i Szkolnictwa Wyższego z dnia 12 lipca 2007 r. w sprawie standardów kształcenia dla poszczególnych kierunków, a także trybu tworzenia i warunków, jakie musi spełniać uczelnia, by prowadzić studia międzykierunkowe oraz makrokierunki (Dz.U. z 2007 r. Nr 164, poz. 1166).
8. Rozporządzenie Ministra Nauki i Szkolnictwa Wyższego z dnia 23 sierpnia 2012 zmieniające rozporządzenie w sprawie warunków

prowadzenia studiów na określonym kierunku i poziomie kształcenia (Dz.U. z 2012 r., poz. 983).

9. Ustawa z dnia 27 lipca 2005 r. Prawo o szkolnictwie wyższym (Dz.U. z 2005 r. Nr 164, poz. 1365 z późn. zm.).

10. Rozporządzenie Ministra Nauki i Szkolnictwa Wyższego z dnia 29 września 2011 r. w sprawie warunków oceny programowej i oceny instytucjonalnej (Dz.U. z 2011 r. Nr 207, poz. 1232).

11. Rozporządzenie Ministra Nauki i Szkolnictwa Wyższego z dnia 23 sierpnia 2012 zmieniające rozporządzenie w sprawie warunków prowadzenia studiów na określonym kierunku i poziomie kształcenia (Dz.U. z 2012 r., poz. 983).

12. Uchwała nr 1/2011 Polskiej Komisji Akredytacyjnej z dnia 10 listopada 2011 r. w sprawie Statutu Polskiej Komisji Akredytacyjnej, http://pka.edu.pl/Dokumenty/Uchwały/statut_final_10.11.2011.pdf [dostęp: 28.04.2014]

13. Standards and Guidelines for Quality Assurance in the European Higher Education Area [Електронний ресурс]. – Режим доступу: http://www.britishcouncil.org.ua/sites/default/files/standards-and-guidelines_for_qa_in_the_ehea_2015.pdf.

References

1. Mayboroda V. Development of University Science in Poland: Historical Aspect / V. Mayboroda // Problems of Education: Sciences. save : at 4 o'clock – K. : In-n innovator. technologies and content of education of the Ministry of Education and Science of Ukraine, 2010. – Vip. 63, part 1. – P. 214–217.
2. Korsak K. Reforms in education in Poland and Ukraine: lessons and perspectives / K. Korsak // Education and upbringing in Poland and Ukraine (XIX–XX centuries): Internship materials. science-practice conf. – Nizhyn : NDPU, 1998. – P. 3–6.
3. Buchner-Jeziorska A. Polska wobec wyzwań strategii Lisbońskiej, (w:) / A. Buchner-Jeziorska, A. Dziedziczak-Foltyń (red.), Proces Boloński. Ideology and Practice in Education, Wydawnictwo Uniwersytetu Łódzkiego. – Łódź, 2010. – S. 220.
4. Chmielecka E. Założenia wewnętrznych systemów zapewniania jakości kształcenia, (w:) Woźnicki J. (red.), The Model for the Publication of the Academician's Instytut, Public Science Institute. – Warszawa, 2009. – S. 102.
5. Clock H. R. The process of samooceny. The scroller will do a samoucheny w wzzyczne wyższym / H. R. Clock. Wydawnictwo Uniwersytetu Marii Curie Skłodowskiej. – Lublin, 2000. – S. 55–65.
6. Wawak T. Jakość zarządzania w uczelniach w zcenie dziekanów, Chancellor i kwestorów – wyniki badań, [w:] "wyzwania jakości zarządzania w zzkolach wyższych", praca zbiorowa pod red. Naukowa T. Wawaka, Wydawnictwo Uniwersytetu Jagiellońskiego. – Kraków, 2011. – S. 319–355.
7. The Minister of Education and Science of the Republic of Poland will meet on 12 July 2007. You can use the standardized dictionaries for posters, and you can try it out for warrants, and you will be able to do it by typing in the studio or in the middle of the macro (Dz.U. z 2007, No. 164, pos. 1166).
8. The Minister of Education and Science of the Republic of Poland will meet on June 23, 2012, with the participation of students in the field of studying and studying students in the field of study and education (Dz.U. z. 2012, poz. 983).
9. Ustawa z dnia 27 lipca 2005 r. Prawo o szkolnictwie wyższym (Dz.Uz z 2005, No. 164, poz. 1365 z późn zm.).
10. The Minister of Education and Science of the Republic of Poland will meet on 29 September 2011. w sprawie warunków oceny programowej i oceny instytucjonalnej (Dz.Uz z 2011, No. 207, poz. 1232).
11. The Minister of Science and Education at the University of Science and Technology will attend the 12th of June 2012, which will be followed by a series of workshops on the study of students in the curriculum of the curriculum vitae (Dz.U. z. 2012, p. 983).
- 12th edition of the Polish Commission for Accreditation No 1/2011 for the 10th of November 2011. w sprawie Statutu Polskiej Komisji Akredytacyjnej, http://pka.edu.pl/Dokumenty/Uchwały/statut_final_10.11.2011.pdf [as of: 04/24/2014]
13. Standards and Guidelines for Quality Assurance in the European Higher Education Area [Electronic Resource]. – Access mode: http://www.britishcouncil.org.ua/sites/default/files/standards-and-guidelines_for_qa_in_the_ehea_2015.pdf.

Надійшла до редколегії 31.01.18

O. Derkach, postgraduate student

Taras Shevchenko National University of Kyiv, Kyiv, Ukraine

CONDITIONS OF THE INTERNAL SYSTEM OF EDUCATION QUALITY ASSURANCE IN POLISH HIGHER EDUCATION INSTITUTIONS

An aim of considerations is to present the selected determinants of functioning of internal systems of ensuring the quality of education related to Polish universities. The author's attention is focused on the international standards and guidelines concerning elements of the system of quality ensuring connected with the Bologna Process and the selected legal regulations in this respect in force in Poland.

The Standards and guidelines for quality assurance in the European Higher Education Area (ESG) were adopted by the Ministers responsible for higher education in 2005 following a proposal prepared by the European Association for Quality Assurance in High-er Education (ENQA) in cooperation with the European Students' Union (ESU)1, the European Association of Institutions in Higher Education (EURASHE) and the European University Association (EUA).

Since 2005, considerable progress has been made in quality assurance as well as in other Bologna action lines such as qualification frameworks, recognition and the promotion of the use of learning outcomes, all these contributing to a paradigm shift towards student-centred learning and teaching.

Student-centred learning and teaching plays an important role in stimulating students' motivation, self-reflection and engagement in the learning process. This means careful consideration of the design and delivery of study programmes and the assessment of outcomes.

The teacher's role is essential in creating a high quality student experience and enabling the acquisition of knowledge, competences and skills. The diversifying student population and stronger focus on learning outcomes require student-centred learning and teaching and the role of the teacher is, therefore, also changing.

Providing conditions and support that are necessary for students to make progress in their academic career is in the best interest of the individual students, programmes, institutions and systems. It is vital to have fit-for-purpose admission, recognition and completion procedures, particularly when students are mobile within and across higher education systems.

It should be noted that the results of this article can be used to compare the Polish and Ukrainian systems of quality assurance in higher education, as well as the domestic quality assurance procedures.

It is important that access policies, admission processes and criteria are implemented consistently and in a transparent manner. Induction to the institution and the programme is provided.

Institutions need to put in place both processes and tools to collect, monitor and act on information on student progression.

Keywords: higher education, internal system, quality assurance of education, European standards, institutions of higher education, Bologna process.

УДК 37.086

М. Жиленко, канд. пед. наук, доц.
Київський національний університет імені Тараса Шевченка, Київ

ОЦІНКА ЕФЕКТИВНОСТІ УПРАВЛІНСЬКОЇ ДІЯЛЬНОСТІ КЕРІВНИКА ЗАКЛАДУ ВИЩОЇ ОСВІТИ

Визначено протиріччя між вимогами до обрання на посаду керівника закладу вищої освіти та змістом його обов'язків, що визначаються законом України "Про вищу освіту". При порівнянні вимог до претендента і змісту його діяльності з'ясовано, що для ефективного здійснення своєї місії керівникові потрібен ряд компетентностей із менеджменту, якими, відповідаючи усім вимогам до кандидата на посаду, він може не володіти. Пошук шляхів вирішення цієї суперечності може здійснюватися через організацію системи формальної, неформальної й інформальної освіти. Для визначення напрямів удосконалення керівника запропоновано методику, яка включає порядок визначення основних компонентів управлінської діяльності в закладі вищої освіти, критерії оцінювання її продуктивності, процедуру експертної оцінки діяльності керівника ЗВО та підрахунку підсумкового результату.

Ключові слова: управлінська діяльність, її функції, рівні реалізації, критерії, оцінка рівня готовності керівника закладу вищої освіти до управлінської діяльності.

Постановка проблеми. Автор теорії організаційної діяльності П. М. Керженцев обґрунтовував важливість ролі керівника тим, що саме керівник підбирає кадри по своєму образу і подоби, – вони можуть бути сильними, обдарованими або посередніми. Тому є важливим в першу чергу підбір самих керівників. [4]. В умовах модернізації системи вищої освіти в Україні, нормативно-законодавча база передбачає демократичну процедуру для зайняття посад керівників в закладах вищої освіти. В статті 42 закону України "Про вищу освіту" сказано, – обрання, призначення та звільнення з посади керівника закладу вищої освіти передбачає, що кандидат повинен вільно володіти державною мовою, мати вчене звання та науковий ступінь (для закладів вищої освіти мистецького спрямування – вчене звання та науковий ступінь або ступінь доктора мистецтва) і стаж роботи на посадах науково-педагогічних працівників не менш як 10 років. Кандидат на посаду керівника закладу державної чи комунальної форми власності має бути громадянином України. Для кандидата не передбачено вимог щодо наявності спеціальних знань з освітнього менеджменту, хоча в цьому ж Законі, у розділі 7 статті 34, визначаються повноваження керівника закладу вищої освіти (пункт 3): організовує діяльність закладу; вирішує питання фінансово-господарської діяльності, затверджує його структуру і штатний розпис; видає накази і розпорядження, дає обов'язкові для виконання всіма учасниками освітнього процесу і структурними підрозділами доручення; відповідає за результати діяльності закладу перед засновником (засновниками) або уповноваженим ним (ними) органом (особою); є розпорядником майна і коштів; забезпечує виконання фінансового плану (кошторису), укладає договори; призначає на посаду та звільняє з посади працівників; забезпечує охорону праці, дотримання законності та порядку; визначає функціональні обов'язки працівників; формує контингент осіб, які навчаються у закладі вищої освіти; відрховує з закладу вищої освіти та поновлює на навчання в ньому; забезпечує організацію та здійснення контролю за виконанням навчальних планів і програм на-

вчальних дисциплін; контролює дотримання всіма підрозділами штатно-фінансової дисципліни; здійснює контроль за якістю роботи педагогічних, науково-педагогічних, наукових та інших працівників; забезпечує створення умов для здійснення дієвого та відкритого громадського контролю за діяльністю закладу вищої освіти; сприяє та створює умови для діяльності органів студентського самоврядування, організацій профспілок працівників і студентів, громадських організацій, які діють у закладі вищої освіти; сприяє формуванню здорового способу життя у здобувачів вищої освіти, зміцненню спортивно-оздоровчої бази закладу, створює належні умови для занять масовим спортом; спільно з виборними органами первинних організацій профспілок працівників і студентів подає для затвердження вищому колегіальному органу громадського самоврядування закладу вищої освіти правила внутрішнього розпорядку та колективний договір; здійснює інші передбачені статутом повноваження [3].

Якщо порівняти вимоги до претендента і зміст його повноважень, стає очевидним, що для ефективного здійснення своєї місії керівникові потрібна ціла низка компетентностей з організації діяльності і поведінки у професійно-визначальних ситуаціях, якими, виконуючи обов'язки на посадах науково-педагогічних працівників, навіть 10 років, маючи науковий ступінь і вчене звання, відповідаючи іншим вимогам статті 42 Закону, кандидат може не володіти. Пошук шляхів вирішення суперечності між вимогами до обрання керівника у закладі вищої освіти і необхідністю мати певний рівень компетентності для ефективного виконання повноважень є **метою цього дослідження**.

Для її досягнення необхідно вирішити такі **завдання**: проаналізувати реальний стан підготовки керівників у закладах вищої освіти до виконання повноважень; визначити процедуру оцінки управлінської праці; критерії її ефективності, що дозволить: а) оцінити реальний рівень ефективності керівника; б) визначити ієрархію напрямів його підготовки для оптимізації управління закладом (підрозділом) вищої освіти.